

Nå kryper salamanderne fram igjen

Foto: Børre K. Dervo / NINA.

Forhåpentligvis går storsalamanderen en bedre vår i vente.

Tele har forsinket vandringen for salamandrene i år.

Den første salamanderen forlot vinterdvalen for et par uker siden. Bakken har vært fri for snø i lengre tid, men kraftig tele har tydelig forsinket salamandervandringene i år. Nå håper jeg at salamanderbestanden får oppleve en god vår.

Fortsatt rødlistet

Dessverre er situasjonen at det blir litt færre salamanderdammer i Norge for hvert år som går. Det blir litt færre steder som det kryper storsalamandere ut fra vinterdvalen. Til tross for god beskyttelse og mange tiltak på begynnelsen av 2000 tallet, blir storsalamanderen stadig sjeldnere.

I 2021 ledet jeg arbeidet med å rødlistevurdere amfibiene og reptilene. Den norske rødlisten for arter er en liste med vurderinger av artenes risiko for å dø ut. Vi plasserer artene i ulike kategorier etter hvor truet de er av utryddelse. Kategoriene en art blir plassert i, sier noe om risikoen for utryddelse dersom situasjonen ikke endrer seg.

Så fort salamanderne kommer til yngledammen starter jakten på en partner.

Foto: Børre K. Dervo / NINA.

Storsalamanderen ble i den nye lista som ble lansert mot slutten av fjoråret, plassert i kategorien nær truet (NT). Nær truet omfatter arter som ligger tett opp til å bli kvalifisert som sårbar, sterkt truet

eller kritisk truet. I Norge lages det en ny rødliste for arter hvert femte år.

Møysommelig arbeid

Arbeidet med ei rødliste er et omfattende arbeid. For å vurdere de litt over 23 400 artene i rødlisten for 2021, har 94 «eksperter» arbeidet i over ett år. Det er kun arter det er tilstrekkelig kunnskap om forekomsten av og bestandsutvikling for som blir vurdert. I komiteen som jeg ledet har vi vært tre personer som har vurdert i alt seks amfibier (salamander, frosk og padde) og fem reptiler (slanger og øgler).

Damfrosken er den mest truede av amfibiene og er vurdert som kritisk truet på den norske rødlista.

Foto: Børre K. Dervo / NINA.

Det største problemet med å vurdere mange av artene for rødlisting er for lite kunnskap om bestandsutviklingen. For storsalamander kjenner vi i dag omkring 1 250 ynglelokaliteter. Vi har beregnet at det årlige tapet av ynglelokaliteter er på rundt 1 prosent.

Jeg har overvåket en håndfull lokaliteter i Sør-Norge siden begynnelsen av 2000-tallet. Med bakgrunn i antall individer jeg har tallet i overvåkingslokalitetene, kan antall voksne storsalamander i Norge anslås til mellom 250 000 og 750 000. Dette er et svært grovt anslag som det er beheftet stor usikkerhet ved, men det beste vi har når vi skal vurdere bestandsutviklingen for storsalamanderen.

Betydelig populasjonsnedgang

For storsalamanderen er det A-kriteriet som er brukt ved rødlistingen. Det vil si at bestandsnedgangen skal være betydelig. For storsalamanderen har vi vurdert den til å være rundt 25 % for de siste tre generasjoner. Det fører til at storsalamanderen blir plassert i kategorien nær truet, som krever en bestandsnedgang på minst 15 %. Skulle storsalamanderen blitt plassert i kategorien sårbar (VU), måtte bestandsnedgangen vært på mer enn 30 %. Storsalamanderen var imidlertid svært

nær til å bli vurdert som sårbar i rødlistevurderingen for 2021.

Det er den internasjonale naturvernunionen (IUCN) som har laget kriteriene som brukes for å vurdere om en art skal plasseres på ei rødliste. Hvert av kriteriene har tallfestede terskelverdier for de ulike kategoriene fra nær truet NT, sårbar VU, sterkt truet EN og kritisk truet CR. Det kriteriet eller de kriteriene som gir høyest risiko for utdøing blir utslagsgivende.

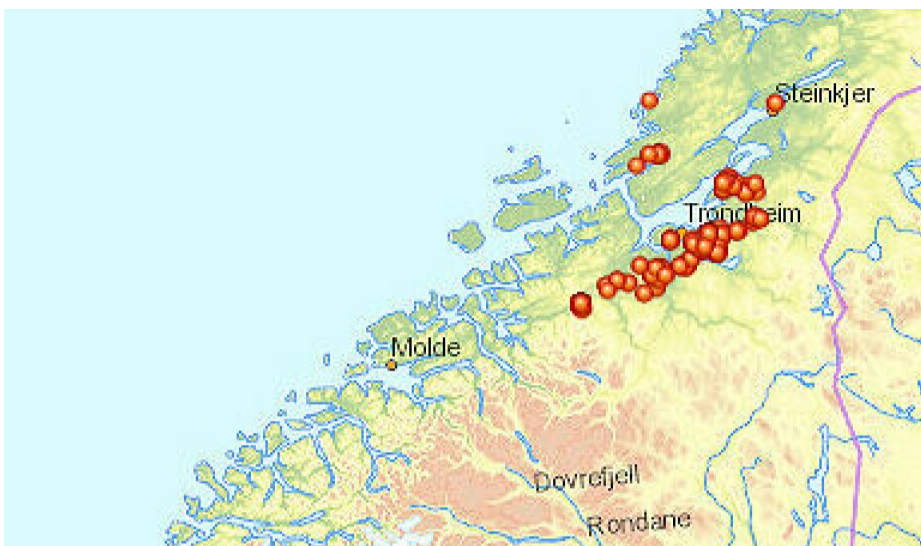
Vurderingene gjøres ut fra kunnskap om nåværende populasjonssituasjon, samt kunnskap om utvikling av populasjonen i nær fortid eller framtid. Dette betyr blant annet at arter som tidligere har vært i kraftig tilbakegang, men hvor nedgangen har stanset, ikke nødvendigvis lenger oppfyller kriteriene for å bli rødlistet, selv om antall forekomster totalt har gått ned.

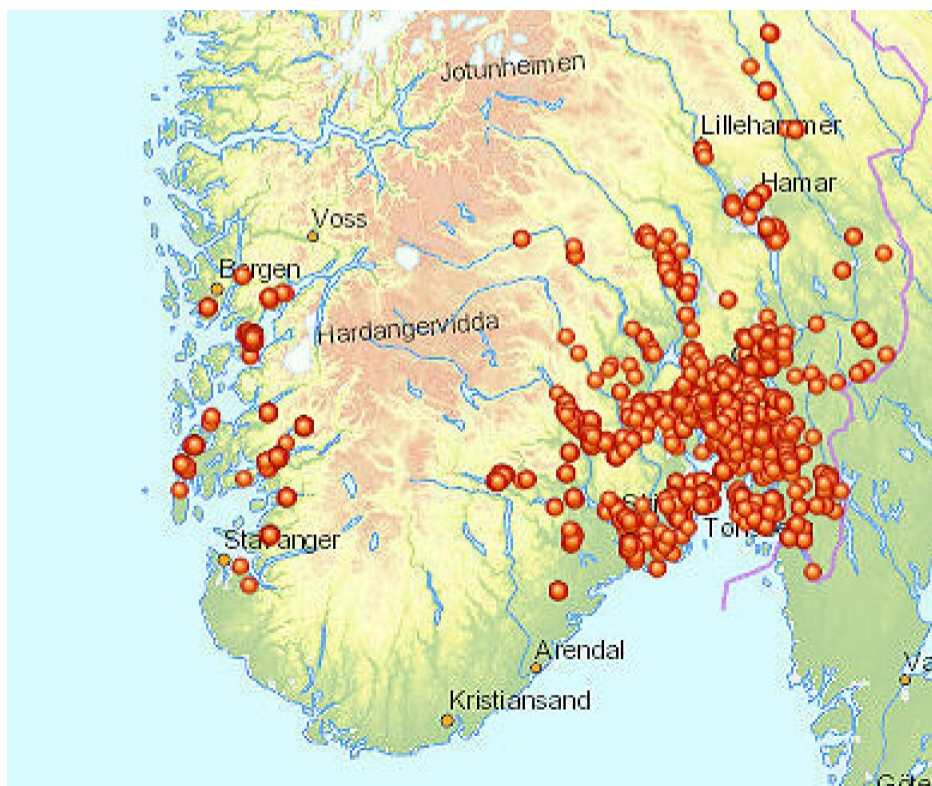
Behov for mer kunnskap

Årsaken til bestandsnedgangen til storsalamander er gjengroing, fiskeutsettinger og til en viss grad igjenfylling av yngledammene. I kulturlandskapet er det ikke lenger behov for gårdsdammene og mange av de gror igjen. Antall dammer hvor det blir satt ut fisk har også økt de siste fem årene. Skogsdammene ligger ofte i skog som ble grøfte på 60-tallet. Mange av yngledammer som fortsatt finnes i skogen, er ofte i en dårlig forfatning og utsatt for en rask gjengroing på grunn av tidligere grøfting.

Skal vi gjøre gode vurderinger av bestandssituasjonen for salamanderen framover trenger vi et bedre kunnskapsgrunnlag. Vi trenger bedre kunnskap om statusen til alle ynglelokalitetene. Beregningene vi i dag har av bestandsutviklingen er beheftet med stor usikkerhet. Vi trenger mer kunnskap om tilstanden til de lokalitetene hvor det er registrert storsalamander. Vi skulle også hatt flere overvåkingslokaliteter som dekker en større del av de tre områdene i landet hvor det i dag forekommer storsalamanderen.

Nytt «atlasprosjekt»

Alle kjente yngledammer for storsalamanderen i Norge vil i løpet av de to neste årene bli besøkt.

Kart: NINA.

NINA vil i samarbeid med Norsk zoologisk forening i 2022 starte et nytt «atlasprosjekt». I løpet av et par år vil alle de kjente lokalitetene med storsalamander i Norge bli besøkt. Vi skal vurderes statusen til hver enkelt lokalitet. Dette vil gi oss et mye bedre kunnskapsgrunnlag ved neste rødlistevurderingen om fem år. Samtidig ønsker vi informasjon om eventuelt nye funn. Jeg tar gjerne imot alle observasjoner av salamander som dere lesere kommer over de neste to årene. Sammen kan vi kanskje gi storsalamanderen en mye bedre vår. Ta et bilde og [send meg en mail](#) om dere finner salamander.

Om forskning.no

Forskning.no er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.

UNG.forskning.no er nyheter om forskning for barn og unge.

Forskning.no gis ut under [Redaktørplakaten](#).

Ansvarlig redaktør / daglig leder: Aksel Kjær Vidnes , tlf 922 47 741 / aksel@forskning.no

Redaksjonssjef: Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567

[Personvernerklæring](#)